

EN MYT I BRUKSSAMHÄLLET

1944 kunde man i tidningen Röster i Radio läsa en artikel som hette ”600 år i Åtvidaberg”. Artikeln bygger till stor del på bilder som speglar Åtvidabergs utveckling från bruksort till ett modernt industrisamhälle. I artikeln finns en gruppbild på några gruvarbetare taget vid Bersbo gruvfält av fotografen Johan E Thorin vid sekelskiftet 1900. Bildtexten lyder:

”En pittoresk samling gruvgubbar från Bersbo gruvor 1899. Enligt uppgift lär ingen vara över 40 år gammal”.

Många är de som med fasa sett denna bild, männen såg ju ut att vara nästan dubbelt så gamla. Det hårda gruvarbetet hade slitit ut dem redan vid 40-års ålder. I Åtvidaberg har denna uppgift florerat under en lång tid och betraktats som riktig ända tills 1997 då några personer i en studiecirkel jämförde gruvarbetarnas födelseår med det år bilden togs. Det visade sig att de hade passerat 40-års åldern med råge. Uppgiften om deras rätta ålder gör också att myten om det omänskligt utslitande gruvarbetet kan ifrågasättas. Naturligtvis var gruvarbete hårt och riskfyllt och bedrevs i en arbetsmiljö som kunde lämna mycket övrigt att önska, men det stämmer alltså inte att dessa arbetare blev totalt utslitna redan vid tidig ålder. Det är en av bruksamhällets myter.

Bilden är tagen av Johan E Thorin 1899

Övre raden fr.v:

Johan Kindholm 67 år, Reinhold Andersson 62 år, Anders Gustaf Willén 69 år, Petter Johan Forsberg 70 år, Viktor Kindstrand 57 år, Johan Edlund 60 år, August Wallin 67 år.

Nedre raden fr.v:

Adolf Friström 72 år, August Larsson 72 år, Anders Jakobsson 72 år, Peter Gustaf Larsson 63 år, Johannes Friström 64 år, Fredrik Eklund 63 år

De här uppgifterna är sammanställda under en studiecirkel hösten 1997 och våren 1998. Uppgifterna är tagna ur kyrkoarkiven. Kompletterat i april 1999. En del uppgifter är tagna från Demografiska databasen i Umeå.

Cirkeldeltagare var: Berit Heimdal, Harald Johansson, Sture Mobaeck, Stig Strömberg, Åke Tjäder, Ulla Sandqvist, Gun Edman

Vid senare forskning av Brukskultur Åtvidaberg i Åtvidabergs Kopparverks arkiv, har det visat sig att dessa män inte längre arbetar under jord utan i huvudsak med skrädning av malm, på malmbacken.

JOHAN FREDRIK KINDHOLM

Johan Fredrik Kindholm föddes den 15 januari 1832 i Bersbo, Värna. Hans föräldrar var gruvarbetaren Johan Olof Kindholm och Sara Helena Larsdotter.

Han gifter sig den 9 november 1856 med Emma Christina Wikbom som föddes den 8 mars 1830 i Mormorsgruvan, Åtvids socken. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Magnus Wikbom och Maja Lena Waernberg. Emma Christina flyttar till Bersbo från Grebo i samband med giftermålet. De får barnen:

Johanna Sophia, född den 29/5 1859 i Bersbo, Värna.
Hon antecknas försvarslös 1879 och flyttar till Gladhammar 1880.
1880 lyst till äktenskap med Materialsnickaren E M Jönsson
Flo församling af Skaraborgs Län.

Johan Albert, född den 12/12 1863 i Bersbo, Värna.
Han utvandrar till N Amerika 1883.
1896 tar de hand om fostersonen Johan Albert Jansson. Han kommer från Sköldinge i Nyköpings län och han flyttar tillbaka dit 1902.

Johan avlider den 25 december 1903 av lunginflammation. Han blir 71 år.
Emma Christina avlider den 4 juni 1904 av ålderdomsavtyning, 74 år gammal.

JOHAN REINHOLD ANDERSSON

Johan Reinhold Andersson föddes den 2 maj 1837 i Bersbo, Värna. Föräldrarna var gruvarbetaren Jonas Andersson och Anna Maria Östergren. Reinhold hade nio syskon, två dör unga och fem utvandrar till N Amerika, när modern blir änka utvandrar även hon. Även Reinholds farfar var gruvarbetare.

Reinhold gifter sig den 1 december 1861 med Gustafva Sofia Sundström född den 24 juli 1839 i Bersbo, Värna. Hennes föräldrar var maskinisten Gustaf Sundström och Anna Christina Lindblad. De får inga barn. Gustafva Sofia avlider den 11 september 1880 av magkräfta 41 år gammal.

Reinhold gifter om sig den 14 maj 1883 med Christina Vilhelmina Sundström född den 10 augusti 1857 i Bersbo, Värna. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Sven Adolf Sundström och Christina Albertina Magnidotter. De får barnen:

Johan Emil, född den 1/8 1881 i Bersbo, Värna. Dog den 2/10 1888 av engelska sjukan 7 år 2 månader och 1 dag gammal.

Edit Maria, född den 9/10 1884 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1901.

Mathilda Josephina, född den 2/2 1888 i Bersbo, Värna. Gifter sig och flyttar 1906.

Carl Edvin, född den 28/9 1894 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1910.

Någon gång under åren 1862-1870 skjuter Reinhold av sig en arm. Reinhold avlider den 5 december 1907 av astma, 70 år gammal. Christina Vilhelmina avlider den 30 april 1911, 53 år gammal.

ANDERS GUSTAF WILÉN

Enligt uppgift finns August Vilén med på fotot. Under den aktuella tiden finns ingen August Vilén skriven i Bersbo. Däremot finns en Anders Gustaf Wilén. Vi antar att namnen förväxlats.

Anders Gustaf Wilén föddes den 23 juni 1830 i Bersbo, Värna. Föräldrarna var gruvarbetaren Magnus Kindstrand d.y. och hans hustru Anna Catarina Johansdotter Bergnander. Anders Gustaf gifter sig 14 november 1854 med Anna Gustafva Persdotter född den 29 augusti 1834 i Bersbo, Värna. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Petter Pettersson och Anna Helena Bohman. De får barnen:

Johanna Sofia, född den 22/9 1855 i Bersbo, Värna. Flyttar till Norrköping 1877. Utvandrar till N Amerika 1881.

Carl Gustaf, född den 8/5 1858 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N Amerika 1881.

Johan Wilhelm, född den 13/11 1860 i Bersbo, Värna. Flyttar till Gistad 1877.

Frans Victor, född den 3/7 1863 i Bersbo, Värna. Blev gruvarbetare. Dog den 21/5 1885 av lunginflammation, nästan 22 år gammal i Ljusnarsberg församling, Örebro Län. Begravdes där.

Helena Josefina, född den 17/2 1866 i Bersbo, Värna. Dog den 21/3 1867 av kikhosta, drygt ett år gammal.

Hilma Josefina, född den 5/6 1868 i Bersbo, Värna. Dog den 2/4 1873 av kikhosta, nästan fem år gammal.

Teodor Ferdinand, född den 6/8 1872 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N Amerika 1889.

Emilia Charlotta, född den 31/1 1875 i Bersbo, Värna. Flyttar till Björsäter 1895.

Anders Gustaf avlider den 22 juli 1902, 72 år gammal av magkräfta.

Någon gång under 1876-1880 (volym 13) är Anna Gustafva intagen å lazarettet.

I volym 14 är antecknat att hon är sängliggande (2 år). I volym 15 står det att hon lider av blodgång. Anna Gustafva avlider den 4 januari 1915 av ålderstyning, 81 år gammal.

PETTER JOHAN FORSBERG

Petter Johan Forsberg föddes den 4 maj 1829 i Dalhem. Han flyttar till Mormorsgruvan från Kättilstad 1856. Då heter han Petter Johan Persson, men byter till Forsberg någon gång mellan 1857-1861.

Petter Johan gifter sig den 23 juni 1856 med Christina Danielsdotter, född den 8 juli 1826 i Tjärstad. Christina flyttar till Mormorsgruvan från Kättilstad 1856. De får barnen:

Carl Abraham, född den 24/5 1856 i Kättilstad. Utvandrar till N.Amerika 1873.

Johan August, född den 20/8 1858 i Mormorsgruvan, Åtvid. Bli dräng hos mjölnaren i Qvarntorpets kvarn 1875.

Gustaf Albin, född den 19/7 1860 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1881.

Anna Christina, född den 19/2 1863 i Mormorsgruvan, Åtvid. Flyttar till Vårdsnäs 1879.

Hilma Olivia, född den 19/5 1866 i Mormorsgruvan, Åtvid. Dog den 12/12 1866 av halssjukdom, 6 månader gammal.

Frans Oscar, född den 1/3 1869 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N.Amerika 1886.

Christina avlider den 25 mars 1870 av slag, 43 år gammal. Den 10 december 1870 gifter Petter Johan om sig med Brita Carolina Johansdotter född den 1 juni 1840 i Oppeby. Brita Carolina kommer inflyttande från Kättilstad. De vigdes i Mormorsgruvan. De får barnen:

Sophia Carolina, född den 21/9 1871 i Mormorsgruvan, Åtvid. Flyttar till Örtomta 1887.

Carl Alfred, född den 25/11 1873 i Mormorsgruvan, Åtvid. Flyttar till Kättilstad 1889.

Axel Victor, född den 22/1 1876 i Mormorsgruvan, Åtvid. Flyttar till Kättilstad 1892.

Emma Amalia, född den 17/12 1877 i Mormorsgruvan. Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1895.

Ernst Ture, född den 20/5 1882 i Bersbo, Värna.

Petter Johan avlider den 27 oktober 1900 av magsjukdom i en ålder av 71 år.

SVANTE VIKTOR KINDSTRAND

Svante Victor Kindstrand föddes den 15 augusti 1842 i Bersbo, Värna.
Föräldrarna var gruvarbetaren Johan Olof Kindstrand och Inga Elisabet Lundstedt.

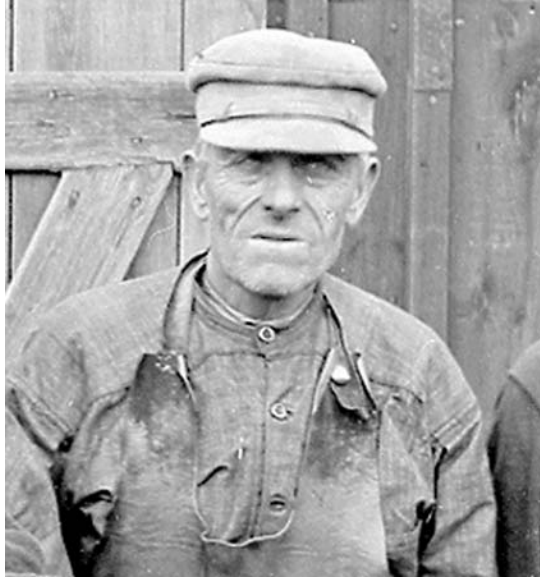
Han gifter sig den 1 oktober 1865 med Eva Sofia Gunilla Magnidotter född den 17 februari 1842 i Slevringe, Åtvid. Hennes föräldrar var stalldrängen Magnus Carlsson och Christina Catharina Söderström. De får barnen:

Otto Heribert, född den 10/10 1866 i Bersbo, Värna. Han fick ena foten skadad genom ett jordras i gruvan 1881-1885. Flyttar till Gärdserum 1908.

Anna Kristina, född den 30/4 1868 i Bersbo, Värna. Gifter sig 1892 med gruvarbetaren Gustav Victor Johansson.

Eva Sofia Gunilla avlider den 23 februari 1899 i magkräfta 57 år gammal.
Victor avlider den 27 april 1909 av astma 65 år gammal.

JOHAN EDLUND

Johan August Edlund föddes den 2 januari 1839 i Bersbo, Värna. Föräldrarna var gruvarbetaren Anders Peter Edlund och Anna Maria Larsdotter Fagerberg.

Han gifter sig den 19 november 1860 med Stina Cajsa Larsdotter född den 27 juli 1825 i Dalhem. Hon flyttar till Bersbo 1860 från Ukna. De får barnen:

Carl Johan Oscar, född den 14/8 1859 i Ukna. Flyttar till Ö Eneby 1885.

Augusta Matilda, född den 10/3 1862 i Bersbo, Värna. Antecknas försvarslös 1879.

Anna Martina, född den 30/6 1864 i Bersbo, Värna. Flyttar till Linköping 1884

Hilma Amalia, född den 19/4 1867 i Bersbo, Värna. Flyttar till Norrköping 1885.

Stina Cajsa avlider den 18 juli 1882 av bröstsjukdom, 56 år och 11 månader gammal. Hon hade varit sjuklig de sista åren och var antecknad lam 1882.

Den 3 juli 1883 gifter Johan om sig med Helena Vilhelmina Danielsdotter född den 9 mars 1840 i Humpen, Björsäters socken. Hennes föräldrar var torparen Daniel Eliasson och Cajsa Lotta Johansdotter. De gifter sig i Björsäter. Johan och Helena Vilhelmina får inga barn tillsammans.

Helena Vilhelmina avlider den 22 januari 1902 av magkräfta, 62 år gammal.

Johan blir av en olyckshändelse ihjälklämd av en järnvägsvagn den 18 april 1902. Han blir 63 år.

AUGUST WALLIN

August Wallin föddes den 8 december 1832 i Mormorsgruvan, Åtvid. Föräldrarna var stalldrängen Anders Petter Wallin och Johanna Persdotter.

August gifter sig den 8 april 1854 med Matilda Gustafva Andersdotter född den 14 april 1834 i Mormorsgruvan, Åtvids socken. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Anders Carlsson och Anna Lena Kjellander. De får barnen:

Anders Gustaf, född den 25/6 1854 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1873.

Johanna Charlotta, född den 6/12 1858 i Mormorsgruvan, Åtvid. Blir piga i Kammarbo Qvarn 1876.

Anna Sofia, född den 14/1 1862 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1881.

Carl August, född den 19/12 1864 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1883.

Elin Augusta, född den 11/3 1868 i Mormorsgruvan, Åtvid. Flyttar till Åtvid 1885.

Emma Matilda, född den 6/2 1872 i Mormorsgruvan, Åtvid. Utvandrar till N. Amerika 1891.

Familjen flyttar till Bersbo 1879 från Mormorsgruvan. August avlider den 30 augusti 1909 av åldersavtyning 77 år gammal. Matilda Gustafva avlider den 7 januari 1915 av åldersavtyning 81 år gammal.

GUSTAF ADOLF FRISTRÖM

Gustav Adolf Friström föddes den 25 december 1827 i Bersbo, Värna. Föräldrarna var gruvarbetaren Samuel Friström och hans hustru Johanna Jonsdotter.

Adolf gifter sig den 2 november 1851 med Anna Christina Renström, född den 3 februari 1833 i Bersbo, Värna. Hennes föräldrar var gruvsmeden Petter Magnus Renström och Catharina Kindstrand. De vigdes i Bersbo. De får barnen:

Gustav Adolf, född den 7/7 1852 Bersbo, Värna. Utvandrar till N. Amerika 1873.

Johanna Sofia, född den 10/8 1855 i Bersbo, Värna. Död 10/5 1856 i bröstfeber, 9 månader gammal.

Charlotta Vilhelmina, född den 12/11 1857. Flyttar till Värna Storgård 1875.

Carl Johan, född den 15/11 1862. Utvandrar till N. Amerika 1883.

Johanna Carolina, född den 7/12 1866. Utvandrar till N. Amerika 1883

Frans Helmer, född den 21/6 1869. Blir gruvarbetare 1890.

Ernst Victor, född den 5/1 1872. Blir gruvarbetare 1895.

Anna Christina avlider den 20 maj 1898 av lunginflammation, 65 år gammal. Adolf avlider den 22 maj 1904 av hjärtförlamning 77 år gammal.

Adolf är bror till Johannes Friström. Deras farfar var också gruvarbetare.

AUGUST FREDRIK LARSSON

August Fredrik Larsson föddes den 9 september 1827 i Kettilstad socken. Han flyttar till Bersbo 1842, och kommer då från Gärdserum. 18 september 1861 gifter han sig med Anna Andersdotter, född den 27 mars 1822 i Ringarum. De får barnen:

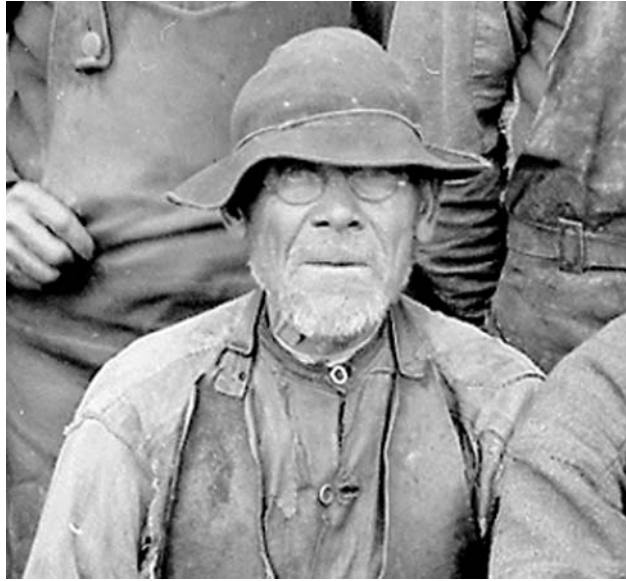
Karl Gustav, född den 9/7 1862 i Bersbo, Värna. Blir gruvarbetare och gifter sig med gruvarbetardottern Hilma Charlotta Amalia Yngve 1884.

Anna Sofia, född den 27/8 1864 i Bersbo, Värna. Dog den 21/8 1871 i scharlakansfeber.

August avlider den 23 november 1903 av kronisk blåskatarr, 76 år gammal.

Anna flyttar till Adelwårdska fattighuset i Åtvid 1910. Hon avlider den 5 maj 1912 av ålderssvaghet. Hon blir 90 år.

ANDERS PETER JACOBSSON

Anders Peter Jacobsson föddes den 20 november 1827 i Bersbo, Värna.

Han hette Öhrström tidigare. Föräldrarna var gruvarbetaren Jacob Öhrström och Anna Brita Kindstrand.

Han gifter sig den 7 november 1852 med Gretha Charlotta Strand född den 2 november 1833 i Värna, Bersbo. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Jonas Strand och Eva Helena Olofsdotter. De får barnen:

Johanna Charlotta, född den 14/9 1853 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N. Amerika 1873

Anders Gustaf, född den 1/1 1856 i Bersbo, Värna. Försvarslös Bersbo Koppargruva 1873.

Johan August, född den 11/10 1858 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N. Amerika 1879.

Augusta Elionora, född den 11/2 1861 i Bersbo, Värna. Försvarslösa Bersbo Koppargruva 1877.

Josefina Helena, född den 5/3 1864 i Bersbo, Värna. Gifter sig med Anders Gustaf Kindstrand 1886.

Carl Albert, född den 29/8 1866 i Bersbo, Värna. Död den 27/6 1867 av scharlakansfeber nästan nio månader gammal.

Anna Lovisa, född den 18/2 1868 i Bersbo, Värna. Död den 25/4 1869 av mässlingen nio månader gammal.

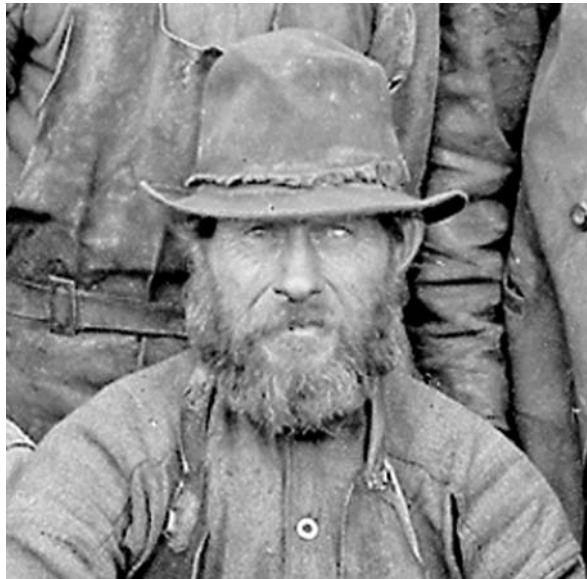
Jenny Carolina, född den 13/6 1870 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N. Amerika 1880.

Carl Emil, född den 2/4 1873 i Bersbo, Värna. Blir gruvarbetare och gifter sig 1895 med Anna Malmgren.

Axel Wilhelm, född den 13/10 1875 i Bersbo, Värna. Död den 23/6 1893 av fall av våda i grufvan. I dödboken är han antecknad som handelsbokhållare.

Anders avlider den 11 mars 1902 av astma, 75 år gammal. Gretha Charlotta är antecknad som något blind 1876, med åren ser hon sämre och sämre och blir till slut helt blind. Hon avlider den 2 november 1915 av ålderdomstynig och underlivskräfta 82 år gammal.

PETER GUSTAF LARSSON

Peter Gustaf Larsson föddes den 5 december 1836 i Bersbo, Värna. Han hette Malmgren till det första barnet föds. Hans föräldrar var gruvarbetaren Lars Peter Malmgren och hans hustru Britta H Renström.

Han gifter sig den 8 november 1858 med Lovisa Albertina Dahlgren född den 9 december 1835 i Bersbo, Värna. Hennes föräldrar var gruvarbetaren Lars Petter Dahlgren och Anna Christian Sundberg. De får barnen:

Augusta Sofia, född den 8/1 1859 i Bersbo, Värna. Dog 10/1 1864 av strypsjuka, fem år och två dagar gammal.

Carl Gustaf, född den 3 april 1861 i Bersbo, Värna. Dog den 14/1 1864 av strypsjuka, två år och nio månader gammal.

Frans Oscar, född den 26/7 1863 i Bersbo, Värna. Flyttar till Gladhammars gruvor 1885.

Amanda Sofia, född den 5/10 1865 i Bersbo, Värna. Dog 23/4 1869 av mässlingen, ett år och tre månader gammal.

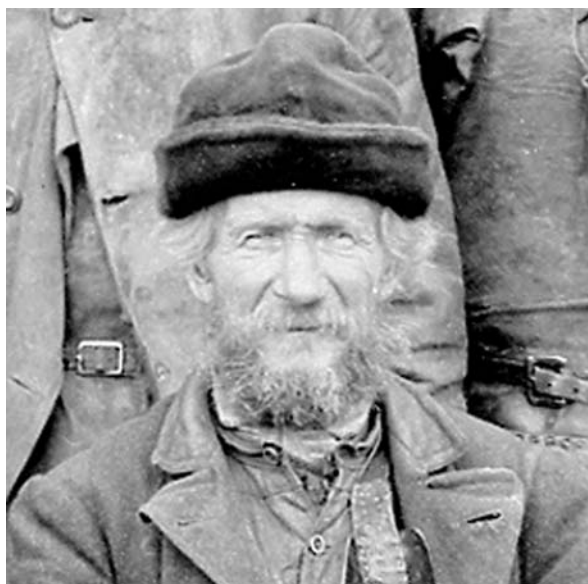
Christina Lovisa, född den 25/2 1870 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1888.

Carl Gustaf, född den 3/8 1873 i Bersbo, Värna. Gifter sig och flyttar till Åtvid 1911.

Otto Ferdinand, född den 6/11 1876 i Bersbo, Värna. Dog 4/12 1876 av bröstinflammation, 23 dagar gammal.

Peter Gustaf avlider den 11 mars 1905 av kräfta i ansiktet, 69 år gammal. Mot slutet av sin levnad är han blind och döv. Lovisa Albertina avlider den 8 april 1911.

JOHANNES FRISTRÖM

Johannes Friström föddes den 31 mars 1835 i Bersbo, Värna. Föräldrarna var gruvarbetaren Samuel Friström och hans hustru Johanna Jonsdotter.

Johannes gifter sig den 1 november 1857 med Emma Chirstina Nygren, född den 20 januari 1836 i Åtvid. De vigdes i Värna. Emma Christina flyttar till Värna från Åtvid 1857. De får barnen:

Carl August, född den 15/12 1857 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1875.

Johan Adolf, född den 20/3 1860 i Bersbo, Värna. Flyttar till Bruket Rosenfors i Södermanland.

Johanna Mathilda, född den 5/3 1863 i Bersbo, Värna. Dog den 20/3 1863 av slag, 15 dagar gammal.

Christina Wilhelmina, född den 3/3 1864 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1883.

Beda Mathilda, född den 15/11 1866 i Berbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1885.

Selma Maria, född den 16/3 1869 i Bersbo, Värna. Flyttar till Ö Skrukeby 1890.

Erik Seth, född den 13/12 1871 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1888.

Gustaf Emil, född den 10/3 1876 i Bersbo, Värna. Dog den 18/3 1876 av slag, 8 dagar gammal.

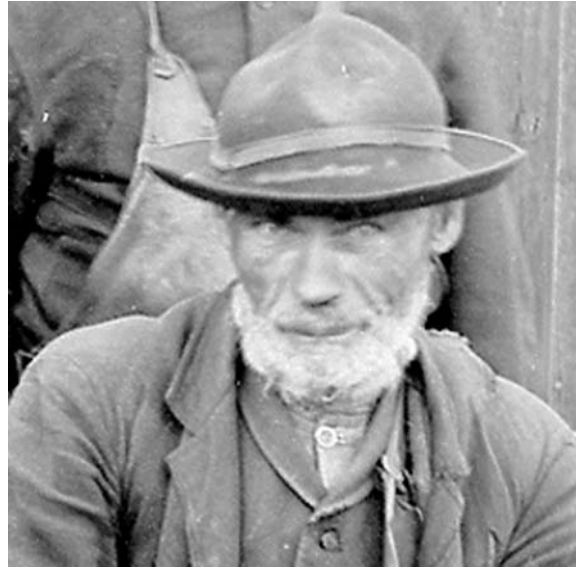
Emma Victoria, född den 24/2 1877 i Berbo, Värna. Flyttar till sidan 11 1900.

Ernst Wilhelm, född den 8/5 1883 I Bersbo, Värna. Flyttar till Ringarum 1899.

Johannes avlider den 30 april 1906 av ålderdomsavtyning 71 år gammal. Emma Christina avlider den 30 maj 1915 av ålderdomsavtyning och inklämt bråck 79 år gammal.

Johannes är bror till Adolf Friström. Deras farfar var också gruvarbetare. En utförligare levnadsbeskrivning för Johannes Friström finns på Brukskulturs hemsida under rubriken *Forskat och skrivet - Levnadsöden*.

ANDERS FREDRIK EKLUND

Anders Fredrik Eklund föddes den 12 juni 1836 i Vrånghult, Åtvid. Hans föräldrar var statsdrängen Johannes Eklund och Anna Catharina Salomonsdotter. Anders Fredrik flyttar från Åtvid till Värna 1858.

Han gifter sig den 16 mars 1862 med Christina Petersdotter född 27 december 1840 i Rosendal, Björsäters socken. De gifter sig i Björsäter. Hennes föräldrar var torparen Peter Eriksson och Maria Fröling. Christina flyttar till Bersbo 1862. De får barnen:

Johanna Mathilda, född den 31/1 1863 i Bersbo, Värna. Dog 23/2 1863 av slag, 24 dagar gammal.

Carl Gustaf, född den 24/3 1864 i Bersbo, Värna. Dog 22/6 1869 av bröstinflammation drygt fem år gammal.

Svante Victor, född den 16/1 1867 i Bersbo, Värna. Antecknad Försvarslös 1885. Utvandrar till N Amerika 1886.

Ett dödfött barn Fött den 6/6 1869.

Elin Mathilda, född den 7/10 1870 i Berbo, Värna. Utvandrar till N Amerika 1887.

Edla Sofia, född den 7/6 1873 I Bersbo, Värna. Utvandrar till N Amerika 1890.

Carl Anshelm, född den 3/9 1875 i Bersbo, Värna. Gifter sig och blir gruvarbetare 1921.

Emma Maria, född den 12/7 1878 i Bersbo, Värna. Utvandrar till N Amerika 1902.

Otto Ferdinand, född den 17/4 1881 i Bersbo, Värna. Gifter sig och blir gruvarbetare 1903.

Ernst Gustaf, född den 24/11 1884 i Bersbo, Värna. Flyttar till Åtvid 1907.

Fredrik avlider den 7 maj 1904 av lungsot, 68 år gammal. Christina avlider den 30 maj 1911 av ålderdoms-avtyning, 70 år gammal.